

**ВПЛИВ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ НА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ КРАЇНИ:
АНАЛІЗ ПАНЕЛЬНИХ ДАНИХ****Люльов О.В.,***д.е.н., доц., завідувач кафедри маркетингу,**Сумський державний університет, м. Суми,**вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007, Україна*alex_lyulev@econ.sumdu.edu.ua**Я. В. Решетняк,***Сумський державний університет, м. Суми,**вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007, Україна*ya.reshetniak@ntsa.sumdu.edu.ua

Реалізація євроінтеграційних прагнень України та інтеграція в світові глобалізаційні процеси обумовлюють загострення викликів та загроз для національної економіки у сегменті захисту соціальних інтересів та особливо в умовах пандемії викликаной SARS-CoV-2. Це актуалізує ряд питань, спрямованих на дослідження теоретико-методологічних та прикладних аспектів формування та розвитку соціальної безпеки як на рівні держави та суспільства, так і на рівні особистості. Зокрема у статті аналізується сутність та зміст поняття «соціальна безпека», її види та форми прояву. Окрема увага в дослідженні приділяється визначенню чинників впливу на рівень соціальної безпеки держави, в тому числі через призму взаємовпливу на показники соціально-економічного розвитку. Було визначено систему принципів на які має спиратись концепція забезпечення сталого економічного зростання через призму соціальної безпеки, а саме: рівень соціально-економічного розвитку держави, територіальна цілісність та недоторканності кордонів, підвищення рівня добробуту населення, дотримання державних стандартів та соціальних гарантій у сфері фінансів, формування умов для національно-патріотичного виховання, завершення фінансової та адміністративно-територіальної децентралізації, реалізація гендерно орієнтованої політики на всіх рівнях управління, створення належних умов для праці, тощо. Виходячи з цього, було проаналізовано основні показники, які визначають стан соціальної безпеки: рівень освіти, рівень добробуту населення, частка працездатного населення, рівень смертності населення, рівень приросту населення, темпи зростання реального ВВП та ВВП на душу населення, та ін. За результатами проведеного аналізу було визначено проблеми забезпечення соціальної безпеки в умовах пандемії та розроблено комплекс рекомендацій, спрямованих на формування безпечного та прогресивного розвитку країни, підвищення рівня її конкурентоспроможності на світовій економічній арені, що у загальному підсумку сприятиме підвищенню соціальних гарантій та добробуту як окремого індивіда, так і соціуму в цілому.

Ключові слова: соціальна безпека, національна економіка, населення.

DOI: 10.21272/1817-9215.2020.2-20

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Євроатлантичні прагнення України та намагання поліпшення інтеграційних процесів у бік Європейського Союзу та НАТО вимагають забезпечення сталого економічного зростання через призму соціальної безпеки як на рівні соціуму та держави, так і на рівні індивіда. Це, в свою чергу, обумовлює ряд викликів пов'язаних із розширенням соціальних прав окремої особистості та забезпечення її благополуччя не завдаючи шкоди загальнонаціональним інтересам, що є достатньо складним кейсом обумовленим окупацією Кримської АР та ООС на території Донецької та Луганської областей. Тож постає потреба в проведенні ґрунтовного дослідження кореляційних взаємозв'язків між соціально-політичними та фінансово-економічними маркерами розвитку суспільства. Проте на сьогодні, не менш важливим, є врахування фактору соціально-економічної кризи спричиненої пандемією SARS-CoV-2. Отже, пріоритетним завданням є формування концепції забезпечення сталого соціально-економічного зростання, що буде враховувати як загально світові тенденції кореляції індикаторів соціальної безпеки та фінансово-економічних маркерів в контексті забезпечення сталого економічного розвитку, так і вплив пандемії.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика дослідження взаємної кореляції між окремими факторами соціальної безпеки та їх впливом на забезпечення сталого розвитку економіки країни є досить розвинутою в працях вітчизняних науковців. Так різні аспекти цих взаємозалежностей висвітлювали Білоус І. [1], Булатова О. [2], Бойко А. [3], Бондарук Т. [4], Гбур З. [5], Новікова О. [6], Ортіна Г. [7], та інші. Проте, незважаючи на значну кількість наявних праць вони не відображають цілісну картину кореляції між соціальними та фінансово-економічними маркерами, а також не враховують вплив пандемії викликаної SARS-CoV-2 на соціально-економічне благополуччя населення та країни.

ПОСТАВЛЕННЯ ЗАВДАННЯ

Метою статті є аналіз ключових факторів, що мають безпосередній вплив на формування соціальної безпеки та виявлення їх взаємозалежностей зі сталим економічним зростанням країн.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Соціальна безпека, за визначенням Сиченко О., являє собою широке поняття, що характеризує гарантії та інституціональну цілісність захисту соціально-економічних потреб індивіда та суспільства у цілому [8]. Тож, аналіз рівня соціальної безпеки є досить складним процесом оскільки включає в себе як загальнодержавні, так й індивідуальні індикатори. Так за класифікацією наведеною Кальницької М. можна виділити наступні чотири рівні: вертикальний, горизонтальний, моністичний, зовнішньоекономічний [9]. Виходячи зі зазначеної класифікації для розуміння кореляції між індикаторами соціальної безпеки та фінансово-економічними маркерами найкраще підходить дослідження через призму вертикального рівня.

Основними економічними маркером в такому контексті є рівень ВВП та ВВП на душу населення (в доларах США), а соціальної безпеки – чисельність населення. Так, світовий показник ВВП за період 2010-2019 рр. впав 1,96% (рис. 1) [10]. Якщо провести аналіз в розрізі країн, то найбільшого падіння ВВП зазнали країни Латинської Америки, Африки та окремі регіони Близького Сходу.

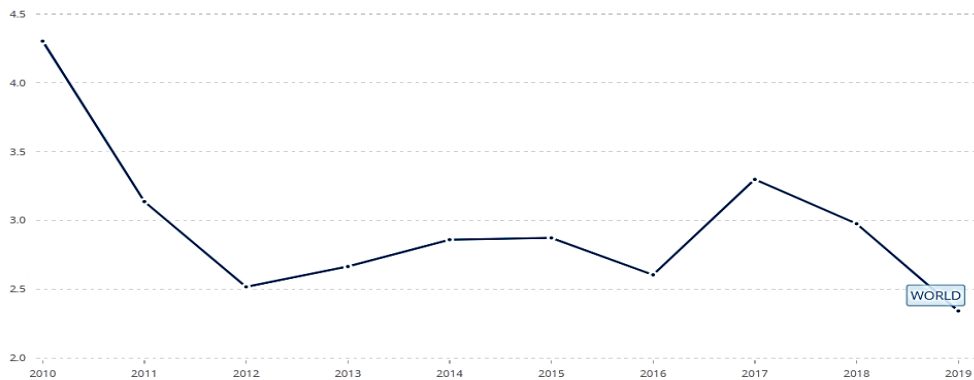
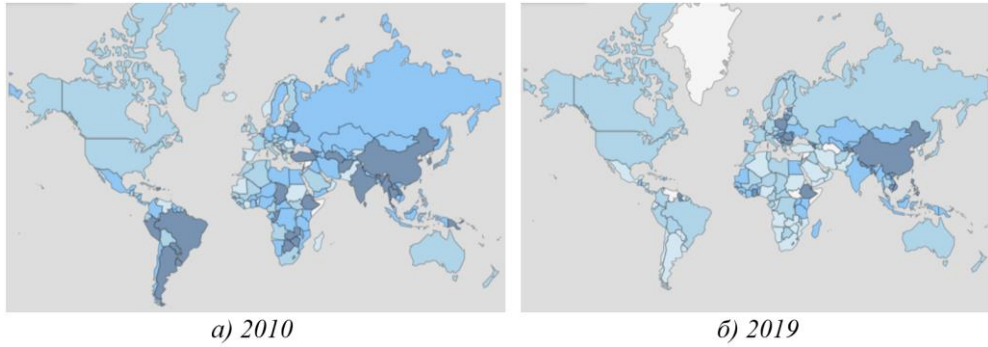


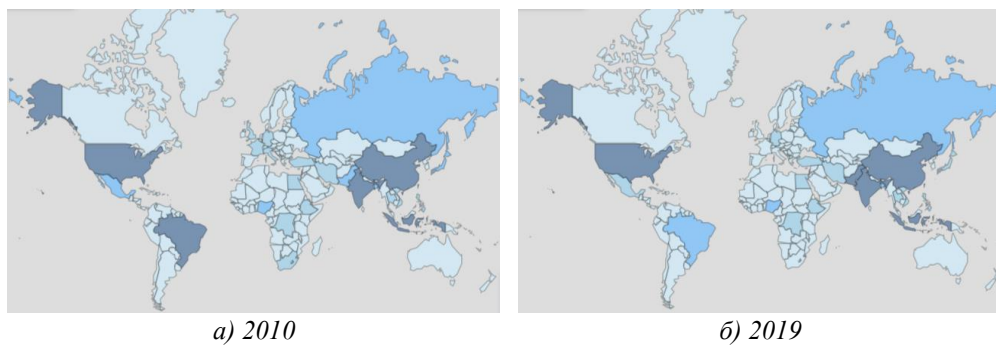
Рисунок 1 – Динаміка світового ВВП (%) за період 2010-2019 рр. [10]

Що стосується ВВП на душу населення (в доларах США) загальносвітова динаміка свідчить про падіння за період з 2010 по 2019 рік на 1,8% [11]. Аналіз по країнам свідчить, що у зазначеному періоді найбільше падіння рівня ВВП на душу населення спостерігається в країнах Латинської Америки, Африки, тоді як для Європи та більшості прогресивних країн світу є значно меншим (рис. 2).



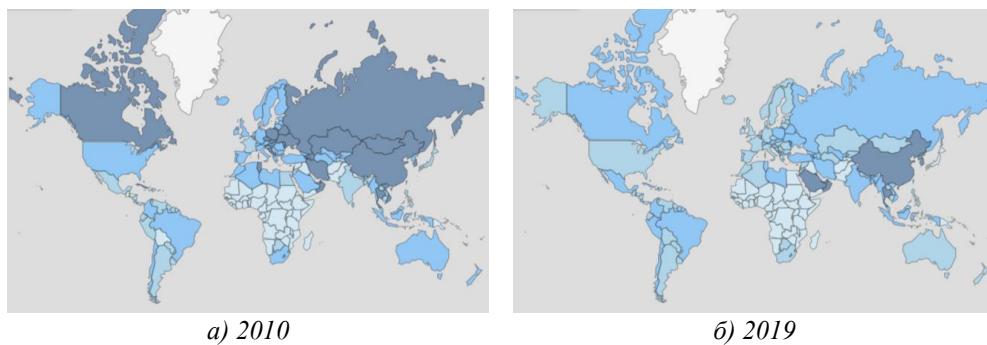
а) 2010 б) 2019
 Рисунок 2 – Динаміка ВВП на душу населення (в доларах США) у 2010 та 2019 рр. [11]

У той же час зросла й загальносвітова чисельність населення з 6,922 до 7,674 млрд за період 2010-2019 рр. (рис. 3) [12]. При цьому, країни де найбільше зростає чисельність корелюють з країнами з найбільшим рівнем падіння ВВП.

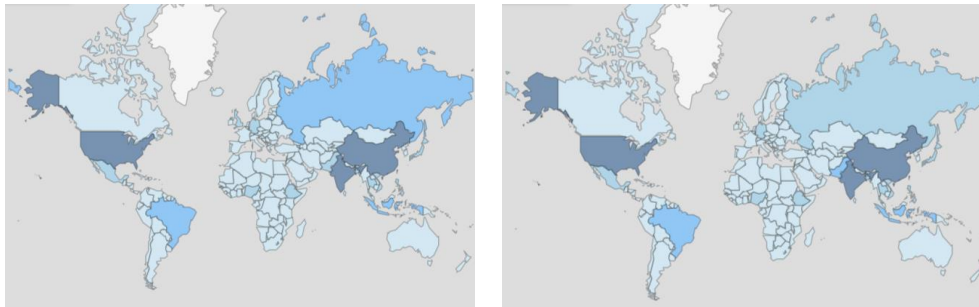


а) 2010 б) 2019
 Рисунок 3 – Динаміка населення країн світу в 2010 та 2019 рр. [12]

Аналіз частки працездатного населення у країнах Латинської Америки, Африки свідчить про його зростання (Рис. 4) [13]. Проте, така ситуація є загрозовою, оскільки це призводить до зростання робочої сили не забезпеченої економічним підґрунтям (рис. 5) [14]. Та в результаті цього, прослідковується чітка кореляція між падінням ВВП та зростанням чисельності населення через ріст частки безробітного працездатного населення, особливо на прикладі окремих країн Латинської Америки та Африки (рис. 6) [15]. Це в свою чергу призводить до зростання грошової маси та знецінення національних валют. Як результат у цих країнах починає спостерігатись ріст інфляції (рис.7) [16].



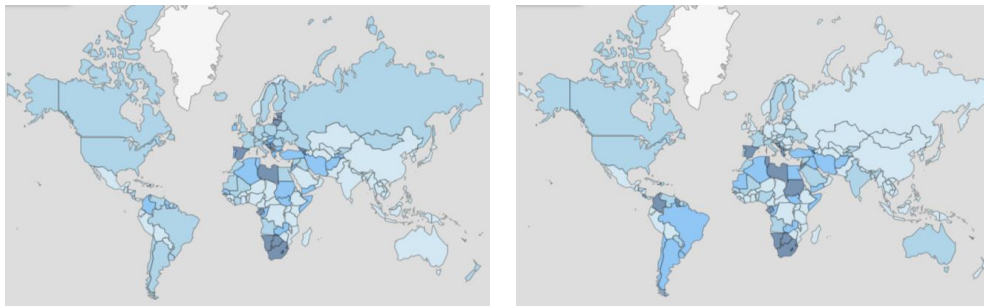
а) 2010 б) 2019
 Рисунок 4 – Частка працездатного населення країн світу в 2010 та 2019 рр. [13]



а) 2010

б) 2019

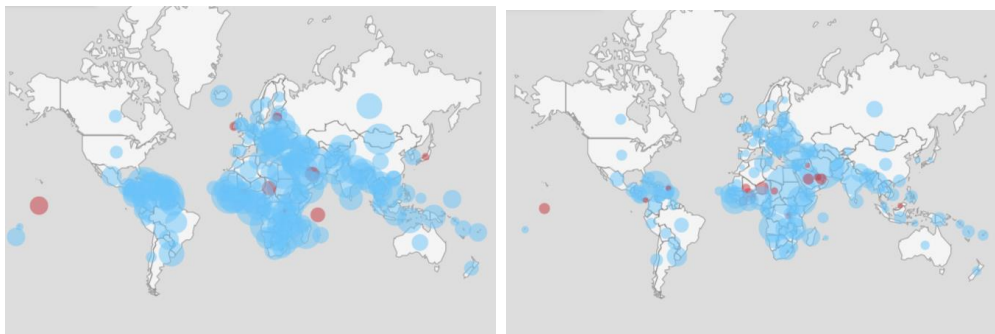
Рисунок 5 – Чисельність робочої сили по країнам світу в 2010 та 2019 рр. [14]



а) 2010

б) 2019

Рисунок 6 – Частка безробіття від загальної кількості населення країн світу в 2010 та 2019 рр. [15]



а) 2010

б) 2019

Рисунок 7 – Інфляційні процеси в країнах світу в 2010 та 2019 рр. [16]

Поява в кінці 2019 року нового вірусу SARS-CoV-2 та оголошення ВООЗ пандемії лише призводить до поглиблення розривів у світі та скорочення росту національних економік, що в свою чергу негативно впливає на соціальні індикатори. Тож, проблема дослідження впливу індикаторів соціальної безпеки на забезпечення сталого економічного зростання набуває все більшої актуальності. Для України ж дослідження таких тенденцій актуальним, ще й у зв'язку відкритим воєнним протистоянням та окупацією частини території. Отже, аналіз соціальної безпеки країн та їх кореляції з економічними маркерами дозволить вибудувати національну концепцію забезпечення сталого розвитку України.

ВИСНОВКИ

Забезпечення сталого економічного розвитку є однією з ключових задач будь-якої країни світу. Проте, в погоні за економічним благополуччям значне місце займає забезпечення соціальної безпеки як на загальнодержавному, так і на індивідуальному рівні. Тож визначення взаємозв'язків між індикаторами соціальної безпеки та фінансово-економічними маркерами є ключовим фактором у розумінні формування збалансованої національної економіки. Аналіз світових тенденцій взаємозв'язків між індикаторами соціальної безпеки та розвитком національної економіки свідчать, що така кореляція наявна та все ж є недостатньо прямою. Це призводить до ускладнення процесу оцінки впливу окремих маркерів безпеки на соціально-економічне благополуччя населення та зростання економіки, особливо в умовах пандемії. Проте їх розуміння дозволяє вибудувати національну концепцію забезпечення сталого розвитку через призму соціальної безпеки для України.

SUMMARY

Lyulyov O. V., Reshetniak Ya. V. The impact of social security on the country's economic growth: analysis of panel data

The realization of Ukraine's European integration aspirations and integration into globalization processes exacerbate the challenges and threats to the national economy in the segment of protection of social interests and especially in the context of the pandemic caused by SARS-CoV-2. This raises several issues aimed at studying the theoretical and methodological, and applied aspects of the formation and development of social security at the level of the state and society, and at the level of the individual. In particular, the paper analyzes the essence and content of the concept of "social security", its types and forms of manifestation. Particular attention in the study is paid to determining the factors influencing the level of social security of the state, including through the prism of interaction on indicators of socio-economic development. A system of principles was defined on which the concept of sustainable economic growth through the prism of social security should be based, namely: the level of socio-economic development of the state, territorial integrity and inviolability of borders, improving the welfare of the population, compliance with state standards and social guarantees in the field of finance, patriotic education, completion of financial and administrative-territorial decentralization, implementation of gender-oriented policy at all levels of government, creation of appropriate working conditions, etc. Based on this, the main indicators that determine the state of social security were analyzed: level of education, level of welfare, the share of the working population, mortality rate, population growth rate, real GDP growth rate, and GDP per capita, etc. According to the results of the analysis, the problems of social security in a pandemic was identified and a set of recommendations aimed at forming a safe and progressive development of the country, increasing its competitiveness in the world economic arena, which will generally increase social guarantees and well-being as an individual and society as a whole.

Keywords: social security, national economy, population.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білоус, І. І. (2017). Досвід країн ЄС у сфері соціальної підтримки населення. Світ фінансів, (4 (9)), 165-169.
2. Бойко А.О., & Боженко В.В. (2020). Вплив системного ризику на динаміку соціально-економічного розвитку країни. Економічний форум, 1(3), 23-30. <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2020-3-4>
3. Булатова, О., & Грибіненко, О. (2020). Вплив системи освіти та охорони здоров'я на рівень соціальної безпеки країн у контексті глобальних цілей сталого розвитку. Журнал європейської економіки, 19(1), 27-47.
4. Бондарук, Т. Г., & Бондарук, І. С. (2018). Соціальні аспекти економічної безпеки держави. Економічні горизонти, (2(5)), 76-86. [https://doi.org/10.31499/2616-5236.2\(5\).2018.140678](https://doi.org/10.31499/2616-5236.2(5).2018.140678)
5. Гбур З. Складові економічної безпеки та їх вплив на економічну безпеку України в умовах євроінтеграції. Ефективність державного управління, 2017. Вип. 3 (52). ч. 2. С.251-257.
6. Новікова, О., & Сидорчук, О. (2020). Глобальні та національні виклики до формування та забезпечення соціальної безпеки. УКРАЇНА В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ МІЖНАРОДНОЇ СИСТЕМИ БЕЗПЕКИ, 73.
7. Ортіна, Г. В. (2019) Технологічний розвиток інноваційної державної політики як складової соціальної безпеки країни. Вісник Національного університету цивільного захисту України, 1 (10). pp. 40-47. ISSN 2414-5858
8. Сиченко, О. О. (2012). Соціальна безпека в системі національної безпеки держави. Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу Києво-Могилянська академія]. Сер.: Державне управління, (186, Вип. 174), 34-38.
9. Кальницька М.А. Соціальна безпека: поняття та рівні дослідженні. Глобальна та національні проблеми економіки. 2017. № 17. С. 566-571.
10. The World Bank. (2020). GDP growth (annual %). Data.Worldbank.Org. <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.KD.ZG?view=chart>

11. The World Bank. (2020). GDP per capita growth (annual %). Data.Worldbank.Org. <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.KD.ZG?view=chart>
12. The World Bank. (2020). Population, total. Data.Worldbank.Org. <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?view=chart>
13. The World Bank. (2020). Population ages 15-64 (% of total population) Data.Worldbank.Org. <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.1564.TO.ZS?end=2019&start=1960&view=chart>
14. The World Bank. (2020). Labor force, total. Data.Worldbank.Org. <https://data.worldbank.org/indicator/SL.TLF.TOTL.IN?end=2020&start=1990&type=shaded&view=chart&year=2010>
15. The World Bank. (2020). Unemployment, total (% of total labor force) (modeled ILO estimate) Data.Worldbank.Org. <https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.ZS?end=2019&start=1991&view=chart&year=2020>
16. Inflation, consumer prices (annual %) Data.Worldbank.Org. <https://data.worldbank.org/indicator/FP.CPI.TOTL.ZG?end=2019&start=1960&type=points&view=chart&year=2019>

REFERENCES

1. Belous, I. I. (2017). Experience of EU countries in the field of social support. *World of Finance*, (4 (9)), 165-169.
2. Boyko A., & Bozhenko V. (2020). Systemic risk impact on the socio-economic development of the country. *Economic Forum*, 1(3), 23-30. <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2020-3-4>.
3. Bulatova, O., & Gribinenko, O. (2020). The impact of education and health on social security in the context of global sustainable development goals. *Journal of European Economics*, 19 (1), 27-47.
4. Bondaruk, T. G., & Bondaruk, I. S. (2018). SOCIAL ASPECTS OF THE ECONOMIC SECURITY OF THE STATE. *Economic Horizons*, (2 (5)), 76–86 [https://doi.org/10.31499/2616-5236.2\(5\).2018.140678](https://doi.org/10.31499/2616-5236.2(5).2018.140678)
5. Gbur Z. Components of economic security and their impact on the economic security of Ukraine in terms of European integration. *Efficiency of public administration*, 2017. Issue. 3 (52). Part 2. P.251-257.
6. Novikova, O., & Sidorchuk, O. (2020). Global and national challenges to the formation and provision of social security. *Ukraine in the conditions of transformation of the international security system*, 73.
7. Ortina, G. V. (2019) Technological development of innovative state policy as a component of social security of the country. *Bulletin of the National University of Civil Defense of Ukraine*, 1 (10). pp. 40-47. ISSN 2414-5858
8. Sichenko, O. O. (2012). Social security in the national security system of the state. *Scientific works [Petro Mohyla Black Sea State University of Kyiv-Mohyla Academy]. Ser. : Public Administration*, (186, Issue 174), 34-38.
9. Kalnytska, M. A. (2017). Social security: concepts and levels of research. *Global and national economic problems*. 2017. № 17. S. 566–571.
10. The World Bank. (2020). GDP growth (annual %). Data.Worldbank.Org. <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.KD.ZG?view=chart>
11. The World Bank. (2020). GDP per capita growth (annual %). Data.Worldbank.Org. <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.KD.ZG?view=chart>
12. The World Bank. (2020). Population, total. Data.Worldbank.Org. <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?view=chart>
13. The World Bank. (2020). Population ages 15-64 (% of total population) Data.Worldbank.Org. <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.1564.TO.ZS?end=2019&start=1960&view=chart>
14. Labor force, total. Data.Worldbank.Org. <https://data.worldbank.org/indicator/SL.TLF.TOTL.IN?end=2020&start=1990&type=shaded&view=chart&year=2010>
15. The World Bank. (2020). Unemployment, total (% of total labor force) (modeled ILO estimate) Data.Worldbank.Org. <https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.ZS?end=2019&start=1991&view=chart&year=2020>
16. The World Bank. (2020). Inflation, consumer prices (annual %) Data.Worldbank.Org. <https://data.worldbank.org/indicator/FP.CPI.TOTL.ZG?end=2019&start=1960&type=points&view=chart&year=2019>